

גליון תקפ"ט + ערש"ק פרשת נצבים

לקראת שובה

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

היסוד: "לך ה' הצדקה!"

כיצד ברכה מעורדת לתשובה?

בגדרי מצות תשובה וידידי

הטוב והפגמיות של השנה!

אור
החסידות

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת

ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאנץ
ס. פאלו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אוריינתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מגפשו ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'קראת שבת' (גליון תקפ"ט) היו"ל לפרשת נצבים, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוק"ה נבג"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

המדור "מקרא אני דורש" עוסק בכוונת הכתוב "לא בשמים היא", שלכאורה אין הכתוב צריך כלל לשלול הוה אמינא שהתורה נמצאת בשמים או מעבר לים, ויבאר באופן חדש שהכוונה להורות לאלו שגלו לקצווי ארץ שקיום התורה הוא גם בחו"ל ולא רק באר"ק.

המדור "יינה של תורה" עוסק בפסוק שאומרים בתחילת הסליחות "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים", איך זוכים להשפעה מלמעלה באופן של "צדקה", כיצד היא העבודה של "ולנו בושת הפנים", והקשר לתחילת פרשתנו "אתם נצבים היום כולכם".

במדור "חידושי סוגיות" יבאר שגוף מצות התשובה הוא השתנות האדם מכאן ולהבא, ותיקון וכפרת העבר אינו מגוף החיוב, אך מאידך הכפרה היא שלימות בגוף מצות התשובה, וכן ביודיו עצם המצוה הוא להכיר בכך שמה שעשה אסור על פי התורה, אך שלימות היודיו היא אם יש בה גם חרטה על העבר.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שבדרך כ"ל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להוסיף, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן הענינים), וימצא מוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן ענינים

ב. מקרא אני דורש.....
"לא בשמים היא" – מאי קמ"ל?

מדוע צריך הכתוב לשלול שהתורה "לא בשמים היא" הרי פשוט הוא ? / כאשר נאמר "אם יהי נדחך בקצה השמים" – מה הכוונה ב"קצה השמים" ? / ביאור תיבת "שמים" בפשוטו של מקרא, שלפי זה יתורץ ההור"א לומר שהתורה "בשמים היא" או "מעבר לים"

(ע"פ לקוטי שו"ת חיד"ר עמ' 167 ואילך)

ה. פנינים.....
עיונים וביאורים קצרים

כיצד ברכה מעוררת לתשובה? (ע"פ לקוטי שו"ת חיד"ר עמ' 118 ואילך)

הקב"ה אחוז בידיו "ממש"? (ע"פ לקוטי שו"ת חיד"ר עמ' 127 ואילך)

ו. יינה של תורה.....
היסוד: "לך ה' הצדקה"

האם ה' צריך את עבודת האדם או "לא איכפת לי"? / מתי השפע הוא "צדקה" ומתי האדם מקבלו ביושר ? / במי מתגלה "מרום וקדוש" ? / ואיך ניתן להתאחד עם "חוטב עציץ ושואב מימין" ? / עבודת ההכנה לראש השנה בפרשת נצבים

(ע"פ תורת מנחם חיד"ר עמ' 350 ואילך)

ז. פנינים.....
דרוש ואגדה

לחטוב את ה"עצות" (ע"פ לקוטי שו"ת חיד"ר עמ' 117)

כיצד עוקרת התשובה את עוונות העבר? (ע"פ לקוטי שו"ת חיד"ר עמ' 54)

ח. חידושי סוגיות.....
בערי מצות תשובה ויודיו

יקשה במ"ש הפוסקים דדי באמירת חטאתי לוידיו אף שבש"ס משמע דהוא ויודיו רק על שגגות ולא על זדונות ומרדים / יסיק ע"פ הש"ס במק"א ב' גדרים בתשובה וביודיו

(ע"פ לקוטי שו"ת חיד"ר עמ' 193 ואילך)

ט. תורת חיים.....
הטוב והפנימיות של השנה ושביחוד!

יד. דרכי החסידות.....
הממתנים בחוסר סבלנות והמאחרים

טז. שיחות קודש.....
"גלו לאדום שכינה עמקן" – הלימוד בעבודת האדם

ציוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון אור החסידות, מנ"ח ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד, Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000 #BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להצטרף והארות:

ט"ל מערכת: *5717 orhachasidutil@gmail.com

מקרא אני הדורש

ביאורים בפשוטו של מקרא

"לא בשמים היא" – מאי קמ"ל?

מדוע צריך הכתוב לשלול שהתורה "לא בשמים היא" הרי פשוט הוא? / כאשר נאמר "אם יהי נדחך בקצה השמים" – מה הכוונה ב"קצה השמים"? / ביאור תיבת "שמים" בפשוטו של מקרא, שלפי זה יתורץ ההור"א לומר שהתורה "בשמים היא" או "מעבר לים"

א. "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום, לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא. לא בשמים היא, לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו, וישמיענו אותה ונעשנה. ולא מעבר לים היא, לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו, וישמיענו אותה ונעשנה. כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיןך ובלבבך לעשותו" (פרשתנו ל, יא-יד).

ופירש רש"י את כוונת הכתוב באומרו "לא בשמים היא" – "שאלו היתה בשמים, היית צריך לעלות אחרי' וללמדה". ובפשוטו כוונתו, שאין כוונת הכתוב לומר שאילו היתה התורה בשמים היתה זו הצטדקות והתנצלות שאי אפשר להשיגה – אלא להיפך, שגם "אילו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה".

ולכאורה צריך ביאור (בדרך הפשט):

מחשבה זו – שהתורה היא בשמים ו"צריך לעלות אחרי' וללמדה" – מופרכת היא לגמרי מתוך המציאות, ואם כן, לשם מה מדגיש הכתוב ענין כזה שהוא כל כולו "אי"ל יצוייר" בלבד?

כלומר: מהו באמת הצורך להודיענו פעמיים ובאריכות ש"אילו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה" – וכן ש"לא מעבר לים היא, שאילו היתה שם היית צריך לעבור וללמדה" (כן הוא בדפוס ראשון דפרש"י) – מאחר שבמציאות התורה אינה בשמים ואינה מעבר לים, ולכאורה אין אפילו קא-סלקא-דעתך כזאת?!

ב. יש מפרשים (ראה באר יצחק, ח' ופי' מהרי"ק), שלפי פירוש רש"י כוונת הכתוב להוסיף הדגשה וביאור אודות חשיבות ויוקר התורה, שאף אילו היתה בשמים הי' לכם "לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמיענו אותה ונעשנה", היינו "לעלות אחרי' וללמדה" – עד כדי כך צריכה להיות ההשתדלות להשיגה – ומזה נלמד, במכיל שכן וקל וחומר, עד כמה חייבים להשתדל ולדבק בה עתה, כאשר היא באמת קרובה לכם מאוד!

אבל פירוש זה צריך עיון, דאף שיש כמה פרשיות בתורה העוסקות בהדגשת וביאור חשיבות ויוקר התורה, מכל מקום פשט הכתוב כאן לא משמע שבא לשם כך, כי מתוכן המשך הכתובים משמע שכל הכוונה כאן היא להדגיש שהתורה הרי היא דבר ה"קרוב אליך מאוד", היינו שאין צורך ביגיעה יתירה בשביל זה;

ואילו ההדגשה הנ"ל (בהפלאת חשיבות ויוקר התורה) שגם אילו היתה בשמים "היית צריך לעלות אחרי' וללמדה" הרי היא במובן הפכי, שיש צורך בהשתדלות ופעולת האדם.

ג. ויש לומר בביאור הענין:

הכתובים כאן באים בהמשך לפסוקים הקודמים שבהם מדברת התורה על הירידה לגלות והשיבה מן הגלות. התורה מדברת שם על כך שבני ישראל היו תחילה בארצם, ואחר כך "ויתשם ה' מעל אדמתם" (כט, כז), והקב"ה מבטיח שבסופו של דבר הקב"ה יקבץ את עם ישראל מכל מקום היותו, ואפילו "אם יהי' נדחך בקצה השמים" – משם יקבצך ה' אלמך ומשם יקחך" (ל, ד).

והנה, כאשר התורה אומרת שבני ישראל נמצאים בגלות "בקצה השמים", בודאי אין כוונתה (בדרך הפשט) ל"שמים" כפשוטם, אלא הכוונה היא למקום רחוק ביותר ממקום ישוב בני ישראל.

ולפי זה יש לבאר, שגם כאן כשהתורה משתמשת במלה "שמים" אין כוונתה לשמים כפשוטם שאין אפשרות כלל להגיע לשם, אלא למושג של ריחוק גדול ביותר.

[וכמובן מפירוש רש"י על "ערים גדולות ובצורות בשמים" (דברים א, כח) – "דברו הכתובים לשון הבאי". הרי לנו שבדרך כלל אין השימוש במלה "שמים" לשון הבאי (שלכן הוצרך רש"י שם לפרשה), אלא פירושה פשוט – מקום גבוה ביותר בארץ, או מקום מרוחק בארץ עצמה.

וע"ד "ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים" (נח יא, ד), שאין הכוונה לשמים ממש, כי אם למקום גבוה, למעלה מן העננים, הנקראים גם בשם שמים. וכפי שמצינו בכמה מקומות שפירוש "שמים" הוא גובה מסויים מן הארץ, אף שאינו "שמים" ממש אלא בשם המושאל. וכמו "עוף השמים" – שאינו מגיע לשמים, אלא שמאחר שהוא פורח גבוה מן הארץ, יתכן לקרותו בשם "עוף השמים". ועל דרך זה "למטר השמים תשתה מים" (עקב יא, יא), שה"מטר" הרי יורד מן העננים, ובכל זאת נופל עליו הלשון "מטר השמים", מפני גובה העננים מן הארץ (וראה שיחת ש"פ בראשית תשמ"ו)].

ד. ומעתה יבואר היטב:

ידוע ומוכן, שהמקום העיקרי של קיום התורה והמצוות הוא בארץ ישראל¹ (ראה פרש"י עקב יא, יח): "אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצוות: הניחו תפילין, עשו מזוזות, כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו" – שמזה מוכן שעיקר קיום התורה והמצוות הוא בארץ ישראל דוקא (וראה בארוכה רמב"ן פ' אחרי ית, כה).]

ומעתה יכול יהודי שנמצא בגלות במקום רחוק ביותר, ריחוק נפלא מארץ ישראל באופן של "שמים", לחשוב שהתורה והמצוות רחוקות ממנו, כי בכדי לשוב לתורה ולמצוותי' הוא צריך לחזור לארץ ישראל², שנחשבת בשבילו רחוקה בבחינת "שמים"; ואפילו אם הוא במקום יותר קרוב, הרי היא לפחות בבחינת "מעבר לים", שצריך לעבור את הים בשביל להגיע לשם.

וזהו שמדגיש הכתוב – "לא בשמים היא" . . ולא מעבר לים היא" – שאין זה כך, כי גם כאשר ישראל נמצאים בגלות, "בקצה השמים" וכיוצא בזה, אין להם לומר שבכדי לשוב לתורה ולמצוותי' עליהם לעלות אחרי' אל מקום נפלא או גבוה כמו השמים, או להפליג אל מעבר לים (שני סוגי המרחק מארץ ישראל – ריחוק "נפלא", "שמים", וריחוק סתם, "מעבר לים"), היינו לחזור למקומם ולישובם בארץ הקודש, אלא "כי קרוב אליך הדבר מאד"; גם בהיותם בגלות יש להם התורה והמצוות, וכדי ללמוד את התורה אין להם צורך להיטלטל ממקומם כלל, אלא בכל מקום המצאם יכולים בני ישראל ללמוד תורה ולקיים מצוות.

וזהו גם מה שממשיך רש"י – "התורה ניתנה לכם בכתב ובעל פה", והיינו, שכיון שהתורה ניתנה בש"ימותה, "בכתב ובעל פה", לכן אין שום קושי בלימוד התורה, והרי היא בידם של ישראל בכל מקום שהם.

כיצד ברכה מעוררת לתשובה?

והיה כי יבאו עליך גו' הברכה והקללה גו'
ושבת עד ה' אלקיך גו' בכל לבבך ובכל נפשך
(ל, א-ב)

הקשה בש"ך על התורה: "בשלמא אם יבוא עליו קללה, ישיב אל לבו כשיראה קללה באה עליו, אבל אם יראה ברכה איך ישיב אל לבו" (וכן הקשה באוה"ח הק').

ויש לומר, שכוונת הכתוב היא שדוקא צירוף שני הדברים יחד, "הברכה והקללה", יביא לידי "ושבת עד ה' אלקיך גו' בכל לבבך ובכל נפשך":

טבע האדם הוא, שכאשר מגיע דבר מצער אחרי שקדמו דבר טוב, הרי הוא מצער ומכאיב הרבה יותר מאשר אילו לא קדמו הטוב. וכמו עשיר שנתהפך עליו הגלגל ונעשה עני, שצער גדול פי כמה מצערו של מי שהי' עני כל חייו.

ולכן דוקא "כי יבואו עליך גו' הברכה והקללה", היינו שהקללה תבוא אחרי הברכה, ובזה תגרום לצער וכאב גדול יותר מהרגיל - יש בכחו של צער זה לעורר את האדם לתשובה נעלית זו, "ושבת עד ה' אלקיך גו' בכל לבבך ובכל נפשך".

הקב"ה אוהז בידיו "ממש"?

ושב ה' אלקיך את שבותך
גדול יום קיבוץ גלויות ובקושי כאילו הוא עצמו צריך להיות אוהז בידיו ממש איש איש במקומו, כענין שנאמר ואתם תלוכם לאחד אחד בני ישראל (ל, ג רש"י)
לעיל בפ' ואתחנן, על הפסוק "כי א-ל רחום ה' אלקיך, לא ירפך ולא ישחיתך גו'" (ד, לא) פירש רש"י "לא ירפך - מלהחזיק בך בידיו".

ויש לבאר שינוי לשון רש"י, שבפרשתנו כתב "אוהז בידיו ממש", ואילו בפ' ואתחנן כתב "מלהחזיק בך בידיו", בלי תיבת "ממש":

הכתוב בפ' ואתחנן מדבר על זמן הגלות, ובא הכתוב לחדש שגם אז "לא ירפך - מלהחזיק בך בידיו", כדברי חז"ל שבני ישראל בזמן הגלות הם "כבשה אחת בין שבעים זאבים", ואעפ"כ "היא משתמרת" (ראה אסתר"ר פ"י, יא). ומכל מקום אי אפשר לומר שהקב"ה מחזיק בהם בידיו ממש, כי בזמן הגלות אין הדבר נראה בגלוי, ואפשר להגיע להכרה זו רק על ידי התבוננות ומחשבה.

אך בפרשתנו מדובר על "יום קיבוץ גלויות", זמן הגאולה, שאז גלוי לכל שהקב"ה "אוהז בידיו" את בני ישראל ונמצא עמם, ולכן נקט רש"י לשון "ממש".

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

היסוד: "לך ה' הצדקה"

האם ה' צריך את עבודת האדם או "לא איכפת לי"? / מתי השפע הוא "צדקה" ומתי האדם מקבלו ביושר? / במי מתגלה "מרום וקדוש"? / ואיך ניתן להתאחד עם "היומב עציץ ושואב מימך"? / עבודת ההכנה לראש השנה בפרשת נצבים

ראשית הסליחות, לאחר הקדמת תפילת "אשרי", הוא הפסוק (דניאל ט, ז) "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים".

ויש לבאר כיצד בפסוק זה טמון עניין יסודי ונעלה ביותר בעבודת ההכנה ליום הדין, ובו יבואר כיצד יש לו לאדם לגשת אל הקודש, ואיך יוכל להשפיע עליו רוב שפע קודש מאדון כל.

עבודת האדם – "צורך גבוה" או "לא איכפת לי"

ותחילה יש לבאר מה שאומרים כלפי השי"ת "לך ה' הצדקה", שיש לפרש בזה שנתנתו של השי"ת היא בתורת צדקה בלא שהמקבל הוא ראוי אלי.

כי הנה [נבהא לקמן, ראה של"ה שער הגדול כט, ב ואילך, ובתורת מנחם ח"ד עמ' 324 ואילך], במתן אדם אל זולתו ייתכנו אופנים שונים: יש והאדם מקבל תמורה על נתינתו, וכמו מוכר המקבל את דמי המקח מידי הלוקח; יש שנותן זאת במתנה אל רעהו, וגם באופן זה הרי יש תמורה כל שהיא לנתינתו שהרי "אי לא דעביד לי' נייחא לנפשי' לא הוה יהיב לי' מתנתא" (ראה גיטין נ, ב ועוד); ויש נתינה שהיא בתורת צדקה, והיינו שאינו מצפה לקבל מאומה מאת המקבל ונתינתו היא ללא תמורה כלל.

ובהשפעת השי"ת אל ישראל עם קרובו, אף שלכאורה השפעה ונתינה זו באה מחמת ותמורת המצוות שעושים, מכל מקום מצינו בזה כמה אופנים בדברי חז"ל:

לפעמים, משמע שאין המצוות נוגעות אליו ית' כלל, וכמו שאמרו (בראשית רבה פמ"ד) "וכי מה איכפת לי' להקב"ה למי ששוחט מן הצואר או מי ששוחט מן העורף, הוי לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהם את הבריות". ויש מקומות שמהם מובן שהמצוות הן "צורך גבוה", וכמו שאמרו (איכה רבה פ"א, לג) ש"בזמן שישראל עושין רצונו של הקב"ה מוסיפין כח בגבורה של מעלה".

ויישוב הסתירה, הוא על פי מה שהובא בסה"ק (עץ חיים בתחילתו. ועוד) יסוד גדול, שכאשר ברא השי"ת את עולמו לא היו הנבראים הנחותים השפלים מסוגלים לקבל ולקלוט גילוי אורו ית', והיו מתבטלים ממצואותם לגמרי, ועל כן צמצם הבורא את עצמו כביכול, והעלים הרבה על עצמו ועד שלאחר צמצומים רבים ולבוש אחר לבוש יכולים הנבראים לקבל ולקלוט בפנימיותם מקצת מגילוי אורו ית'.

וזהו החילוק בין מאמרי חז"ל, אם העבודה היא "צורך גבוה" או שאומרים "מה איכפת לי להקב"ה":

לגבי הבורא ית"ש בעצמותו, הנה בוודאי אין שום דבר החשוב בפניו, והכל כקליפת השום ובטלים ומבוטלים לפניו, והרי הם חשובים כמו שאינם במציאות כלל, ולגבי בחינה זו נאמר "מה איכפת לי". אך לגבי אור הקב"ה כפי שהלביש את עצמו וצמצם אורו ית' בצמצום אחר צמצום, הנה העבודה היא "צורך גבוה", ונחשבת אצלו ית'.

השפעת השי"ת לישראל – כצדקה, או כמתנה ומכר

וכשם שיש חילוק בעבודת הנבראים אם היא נחשבת אצלו ית' אם לאו, כן הם הדברים גם בנוגע לאופן ההמשכה שממשיך השי"ת אל הנבראים, אם היא המשכה שבחינת "מתנה" וכיוצא או "צדקה" בלא תמורה כלל, שהרי זה תלוי במקורה של ההשפעה אם מעצמותו ית' או מכפי צמצום עצמו:

כאשר נשפע ליהודי שפע מאורו של הקב"ה כפי שנתלבש בצמצום אחר צמצום, הרי עבודתו נחשבת שם, וההשפעה המגיעת לו היא תמורת עבודתו ולא בתורת צדקה.

אך אם מדובר על השפעה הבאה מאת הבורא ית"ש בעצמותו, שלפניו הכל בטלים ומבוטלים וכלא היו כלל, הרי אי אפשר לומר שההשפעה היא תמורת עבודת האדם, שהרי אינה נחשבת כלל לגביו ית', אלא ההשפעה היא בתורת "צדקה", כאדם הנותן בלא שקיבל תמורה וטובת הנאה כלל.

ונמצא שהשפעת אור הקדושה כפי שבאה אחרי הצמצום היא תמורת עבודת בני ישראל, וההשפעה מעצמותו ית' היא בתורת צדקה ואינה נחשבת תמורה אל העבודה. והוא מה שאומרים בסליחות "לך ה' הצדקה", שכאשר ההמשכה היא ממהותו ועצמותו ית', הנה ל"צדקה" תיחשב, כי אין העבודה נחשבת לכולם לגביו.

וכיצד יבוא האדם למדרגה זו שיומשך לו שפע מאת הבורא ית"ש עצמו שלא על ידי צמצומים והתלבשות, בחינת "לך ה' הצדקה", הרי זה על ידי "ולנו בושת הפנים". עליו להגיע להכרה והרגשה מוחשית אשר באמת כלפי הבורא ית"ש הוא אינו תופס מקום כלל, ואינו יכול להיחשב אצלו למאומה, וכאשר מרגיש באמת "ולנו בושת הפנים", אזי נעשה הוא ל"כלי" ראוי שתימשך בו ההשפעה מעצמות הבורא ית"ש.

והוא מה שאמר הנביא (ישעי' נז, טו) "מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח", שמי הוא זה אשר בו שוכן ובו מתגלה "מרום וקדוש", הרי זה מי שנמצא בהרגשה של "דכא ושפל רוח", שמשפיל עצמו ובטל לגמרי אל יוצר כל.

“בושת הפנים” אפילו לצדיק גמור

תחושה זו, של “בושת הפנים”, אינה רק כאשר יהודי נכשל בחטאים ממש ח”ו, אלא גם כאשר מדובר ביהודי שעבודת ה’ שלו היא כדבעי למהוי, הנה גם הוא צריך לחוש ש”לנו בושת הפנים”. כך מבואר ממאמר הגמ’ (נדה ל, ב) “אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, ה’ בעיניך כרשע”:

במאמר זה, אין מדובר אודות יהודי ש”העולם כולו” טועה בו לחשבו לצדיק, שהרי פשיטא שצריך לידע מצבו האמיתי, ומאי קמ”ל, אלא מדובר אודות צדיק אמיתי, וכמבואר בתניא (סוף פ”ט) שדרגתו של “צדיק” נשגבה עד למאוד: לא זו בלבד ש”לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם” (כמו ה”בינוני”, כמבואר שם פ”ב), אלא גם אין בו רע כלל, כי “הרע נהפך להיות טוב גמור כמו יצר טוב ממש”, ויותר אינו שייך לתאוות רעות ולתענוגי עולם הזה.

ואפילו לצדיק גמור זה אומרים “ה’ בעיניך כרשע”, וטעם הדבר הוא, שאדרכא, דווקא מצד מעלתם הנשגבה, הרי נדרשת מהם עבודת ה’ בתכלית הדקדוק והשלימות, מה שאין דורשים מסתם בני אדם, וממילא נדרשים הם לתשובה אפילו על דברים דקים שבדקים. ועל דרך מאמרם ז”ל (שבת קיד, א) בגודל חומרת “ת”ח שנמצא רבב על בגדו”.

ומשל משלו בסה”ק (מאמרי אדמו”ר הזקן תקס”ב ח”א עמ’ עדר) על עניין זה, ש”בהמה המטנפת את היכל המלך, הגם שצריכים לנקות ההיכל, לא יפלא כל כך, שדרך הבהמה בכך”. אך כאשר מדובר אודות אדם המטנף, הנה “מאוד ייפלא, ותבער חמת המלך לזרקו מן ההיכל”. וכמו כן כאשר צדיק יחטא בעניין דק ביותר, הרי הדבר חמור וצריך על זה תשובה נכונה.

וממילא מובן, שגם בדרגות הנעלות ביותר שייך “בושת הפנים”, ואדרכא, ככל שהאדם קרוב יותר אל השי”ת, הרי יתבייש יותר וירגיש את אפסיותו ביתר עוז, ו”כל הקרוב יותר יהי’ העדר תפיסת מקומו ביותר ויתבייש מעצמותו” (מאמרי אדמו”ר הזקן “אתהלך – לאזניא” עמ’ רב).

“אתם נצבים” – לאחרים כאחד

עבודת הביטול אל הבורא נתבארה בריש פרשת ניצבים שלעולם נקראת קודם ראש השנה:

“אתם נצבים היום” – קאי על יום ראש השנה (ראה פענח רזא סוף פרשתנו. לקוטי תורה ריש פרשתנו), ובין בני ישראל הניצבים לפני השי”ת ביום הדין פרט הכתוב עשר מדרגות, מתחיל ב”ראשיכם שבטיכם”, ועד “חוטב עצין ושואב מימין”, וכל אותן עשר המדרגות וסוגים שבישראל, הרי הם עומדים באופן של “כולכם”, באחדות ובהשוואה.

ובכדי שיוכל יהודי שהוא “ראשיכם שבטיכם” לעמוד בהשוואה אמיתית עם חוטב העצים ושואב המים, הרי צריך לזה עבודה ויגיעה, שיבטל עצמו וישבור הרגשת מציאותו העצמית, כמבואר למעלה, עד כדי כך שירגיש עצמו בהשוואה אמיתית אל חוטב עצים נחות ושפל.

וכאשר מעמיד עצמו במצב של ביטול מוחלט אל הבורא, וממילא מתאחד עם כל יהודי באשר הוא, הרי נעשה כלי להמשכה מעצמות הבורא ית”ש עבור השנה החדשה, ואזי נשפעות עליו כל ההשפעות בגשם וברוח במרחב ובהפלגה – “לך ה’ הצדקה”.

כיצד עוקרת התשובה את עוונות העבר?

ושבת עד ה' אלקים
(ל, ב)

מצינו בגמרא (יומא פו, א-ב ובפרש"י שם), אשר
תשובה מאהבה פועלת ש"נעקר עונו מתחילתו".

ולכאורה תמוה איך אפשר שתפעל התשובה
לעקור את העון למפרע, והרי כלל הוא שלעולם
הסיבה קודמת לתוצאה. ואיך תוכל התשובה
להיות סיבה לעקירת העבירה הקודמת לה?

ונראה לבאר:

כלל זה, שפעולה אינה יכולה להשפיע על
דבר שקדם לה, הוא רק כאשר מדובר בשינוי
המצב שהי' קודם לכן; אבל בירור וגילוי של מה
שהי' קיים כבר אז - יכול להיות גם ע"י פעולה
מאוחרת.

וכן הוא בנדון דידן: כל איש ישראל, מצד
מהותו ופנימיות נשמתו, כולו טוב וקדוש; אלא
שבזמן החטא מציאות זו היא בהעלם. ולכן יכולה
התשובה לפעול גם למפרע, כיון שאין כאן צורך
לפעול שינוי אמיתי בעבר, אלא רק לברר ולגלות
את הטוב והקדושה שהיו גם קודם לכן (בשעת
החטא).

לחטוב את ה"עצות"

מחטב עצים עד שאב מימך

מלמד שבאו כנענים להתגורר בימי משה כדרך שבאו
נכנענים בימי יהושע והיו האמור כנענים ויעשו גם הם
בערמה ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים (כט, י. רש"י)

יש לבאר הרמז בדברי רש"י:

ידוע פתגם רבנו הזקן (הובא בלוח "היום יום" י"ט
אלול) על פסוק זה, ש"עציר" הוא מלשון עצה,
ו"חוטב עצים" פירושו שצריך "לחטוב" ולהסיר
מדעתו את "עצות" ומחשבות החולין, שעליהן
נאמר "רבות מחשבות בלב איש" (משלי יט, כא);
ו"מימך" רומז לתאוות הגשמיות (כי "המים מצמיחים
כל מיני תענוג" - תניא פ"א), ו"שואב מימך" פירושו שעל
האדם "לשאוב" ולהסיר מתוכו תאוות אלו.

ועל כך מוסיף רש"י, שגם את ה"כנענים" הפך
משה ל"חוטבי עצים ושואבי מים".

שמה תאמר: בשלמא בשעה שעוסק האדם
בתורה ובתפילה, ודאי שצריך להכניס ראשו
ורובו בעניני הקדושה שעוסק בהם, ופשיטא
שאסור שיתערבו ח"ו מחשבות אחרות ותאוות
הגוף; אבל בשעה שעוסק בעניני מסחר - הרי
מכיון שהוא מטפל בענינים גשמיים צריך הוא
להעזר במחשבתו - ב"רבות מחשבות בלב איש",
וכן צריך שיעסוק בזה בחפץ ותענוג, כדי שיוכל
להצליח במסחרו ויהי' כלי ראוי לברכת השי"ת
השורה "בכל אשר תעשה" (ראה טו, יח), היינו
בעשיית האדם בדרך הטבע.

ועל כך מלמדנו רש"י, שגם כש"באו כנענים"
כנען" מל' סוחר (הושע יב, ח ועוד) - "נתנם משה
חוטבי עצים ושואבי מים", היינו שגם בשעה
שאדם עוסק במסחר, צריך הוא "לחטוב" מדעתו
את מחשבותיו ותחבולותיו, ו"לשאוב" ולהוציא
את התענוג והתאוה מהעסק בזה, אלא עליו
להיות סמוך ובטוח לגמרי בהקב"ה שיצליחו
במעשיו ועסקיו.

וידושי סוגיות

עיון ופולחן בסוגיות הפרשה

בגדרי מצות תשובה וידי

יקשה במ"ש הפוסקים דרי באמירת חטאתי לידוי אף שבש"ס משמע דהוא וידוי רק על שגגות ולא על זדונות ומרדים / יסיק ע"פ הש"ס במק"א ב' גורים בתשובה ובידוי

לדבר זה וזהו עיקרו של וידוי". אבל להלן גבי חיוב וידוי על כל אחד ביוהכ"פ כתב (פ"ב ה"ח) "הוידוי שנהגו כל ישראל אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי", דמשמע דבאמירת "חטאתי" סגי ומתכפרים כל עבירותינו, גם זדונות ומרדים (אבל עיי' לח"מ. מיהו עיי' ל' הטור ורמ"א ובפרט שו"ע רבינו הזקן סי' תרו דמפורש כנ"ל), והוא פלא, דהא קיי"ל כרבנן דסברי דרק המתודה על החמור יותר מתכפר לו הקל ולא להיפך, ואיך יהיה די באמירת חטאתי לבד המתאמת על שגגות דקיל.

והנראה בזה בהקדים דא"י ביומא פו ע"א, שאל ר' מתיא בן חרש את ר' אלעזר בן עזריה ברומי שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה ר' ישמעאל דורש, אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד, עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו כו', עבר על לא ת' ועשה תשובה תשובה תולה ויוהכ"פ מכפר כו', עבר על כריתות ומיתות ביד ועשה תשובה תשובה תולה ויוהכ"פ תולין ויסורין ממרקין כו', אבל מי שיש חילול השם בידו אין כח לא בתשובה לתלות ולא

איתא ביומא לו: לענין וידוי תשובה, ת"ר כיצד מתודה עויתי פשעתי וחטאתי, וכן בשעיר המשתלח הוא אומר והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם. . דברי ר' מאיר, וחכ"א עונות אלו הזדונות וכן הוא אומר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה, פשעים אלו המרדים (העושה להכעיס, רש"י) וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי. . לכל חטאתם אלו השגגות וכן הוא אומר נפש כי תחטא בשגגה, ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות (בתמיה, אם על הזדונות ימחלו לו שוב אין צריך לבקש על השגגות, רש"י), אלא כך היה מתודה חטאתי ועויתי ופשעתי לפניך אני וביתי וכו'. ע"כ. פי' דנחלקו בסדר הוידוי, דלר"מ מזכיר תחילה עונות ואח"כ פשעים ואח"כ חטאים, כסדר שזכרו בכתוב, ולרבנן מזכירים בסדר חטאים עונות ופשעים. ומסיק בשמעתין דהלכתא כרבנן.

והנה הרמב"ם בריש הל' תשובה כ' "כיצד מתודין, אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר

עיי' לשון הרמב"ם להלן פ"ב ה"ב ואגרת התשובה לאדמו"ר הזקן פ"א, והיינו דבכל הנוגע לגוף מצות התשובה, מהותה הוא רק ההחלטה והקבלה על להבא לעזוב החטא, ולא החרטה והכפרה על העבר. פירוש, כי מהות וענין חיוב התשובה הוא **השתנות האדם מכאן ופהא**, ולהכי תיקון וכפרת העבר אינו כלל מגופו של חיוב.

אב"ל מאידך, גם חרטה וכפרה על העבר עד שימחלו מן השמים ה"ה בכלל שלימות בקיום התשובה עצמה. פירוש דמלבד עצם גופו של חיוב (שהוא העזיבה מכאן ולהבא בלבד, כנ"ל) הרי ישנה גם פעולתה של התשובה על הגברא, ובנוגע לזה הנה בנוסף על העיקר הנ"ל (העזיבה מכאן ולהבא) ישנה גם פעולת תיקון העבר שעל ידי התשובה, אלא שפרט זה כאמור אינו העיקר כי אי"ז מעצם גדר החיוב ממש ולכך אינה מעכבת (עיי' מנ"ח מצוה שסד ועוד), ולכך אף באיסורי תורה שאינן מתכפרים כמוליד ממזר דלעיל, עצם חיוב תשובה שייך ביה כשמקבל על עצמו **על פהא** לא לעשות איסור, כי חיוב תשובה עצמו הוא רק החיוב **על האדם** לעשות מעשה תשובה אבל אי"ז מכלל החיוב שיתקיים גם המבוקש הטמון במעשה התשובה מצד תוכנו, שאכן יימחל לו מן השמים, אולם מאידך, סו"ס כיון שזהו המבוקש והתכלית הנמצא בתוכן המצוה שעושה – הרי מחילה וכפרה זו גורמים לידי שלימותה של גוף מצות התשובה, שמתקיים המבוקש שבה (ולכן מנו הפוסקים ביחד עם חובת התשובה דרכים ומעשים שונים הגורמים מחילה וכפרה, ראה שערי תשובה לר"י, חובות הלכות, אגרת התשובה לרבינו הזקן ועוד).

ביוהכ"פ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת כו'. ע"כ. והק' המפרשים מהו שהשיב ראב"ע לרמב"ח דלא ארבעה הן אלא שלשה, הא אף הוא מנה ארבעה חלוקי כפרה – עשה, לא תעשה, כריתות ומיתות ביי"ד וחילול השם, ועיין מהרש"א.

ובס' עקידה בפרשתנו ש' סג ד"ה ועתה ראה כתב דג' הן כיון שחלוקה האחרונה אינה מן המנין, דבחלוקי כפרה נמנים רק אלו ש"האדם יתכפר בהם בחייו", ולכך אין חילול השם במנין כיון שהוא דבר ש"לא יכופר עד ימותו". ולפ"ז דברי ראב"ע הם חידוש מהותי (על סברת רמב"ח) בגדר הכפרה, דגדרה הוא דוקא מחיים.

ועדיין צריך להבין בתי' העקידה גופא דהך סברא, למה כפרה דמיתה לא ייקרא שמה כפרה מאחר שסו"ס מתכפר העוון ואינו נענש לעוה"ב (עיי' אגרת התשובה רפ"ב), וגם עדיין צריך להגדיר יותר הפלוגתא בין רמב"ח לראב"ע אי חשיב כפרה.

והנה אי' ביבמות כב: גבי ממזר המחוייב בקללת אביו, דמקשי דבאיסור זה כתיב "ונשיא בעמך לא תאור", והאי אב (שבא על ערוה והוליד ממזר) לאו בגדר "עושה מעשה עמך", ומשני דהיינו בשעשה תשובה, ואף שהמוליד ממזר לאו בר תשובה הוא לענין תיקון חטאו, "מעוות לא יוכל לתקון", מ"מ דיה לתשובתו להחשיבו "עושה מעשה עמך". חזינן דאף מי שאין עונו מתכפר ע"י יוה"כ ויסורים וכו', ונשאר הפגם והקלקול בעולם, מ"מ יצא ידי תשובה והוי "עושה מעשה עמך". וביאור הדבר הוא דהנה מצינו מתבאר מלשון הפוסקים דעיקר גדר מצות תשובה אינו תענית וכפרה וכו', אלא עצם ההחלטה שלא לחטוא עוד,

גומר בלבו שלא לעשותו בעתיד. אבל אין העיקר כאן בעצם מה שמתחרט על החומרה הגדולה בזה שהוא עשה העבירה ההיא, רק עצם הידיעה וההכרה שמודה דמעשה ההוא הוא איסור תורה, ולזה אף האומר "חטאתי" בלבד ולא פירש שעשה מתוך מרידה וזדון, רק מזכיר עצם מעשה האיסור שעשה (ד"חטאתי" היינו אפי' בשגגה, כלומר שבאמירה זו רק מכריז על המעשה ההוא שהוא מעשה איסור, בלי לרמוז באיזה אופן חמור עשאו הוא), שפיר יצא עצם החיוב של וידוי.

ומ"מ שלימות הוידוי לכתחילה הוא דוקא כשמזכיר "אנא השם חטאתי עויתי פשעתי כו' והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה" (ובסה"מ צ"מ ע"ג נקט בנוסח וידוי השלם גם להוסיף בקשת כפרה), כי אז יש כאן גם חרטה על העבר ע"מ שיתכפר לו וכו', ולענין זה צריך להתוודות ולהתעצב על אשמתו במה שהזיד ומרד וכו', כיון שמשלימות התשובה הוא שיהיה גם וידוי על העבר ולא רק קבלה לעתיד, ולכן צריך לפרט כל הלשונות דחטאתי עויתי פשעתי כו'.

והנה פשוט שקיום מצוה שייך דוקא מחיים, וכהא דאמרו בשבת ל ע"א במתים חפשי, וא"כ כשם שמצות תשובה היא דוקא מחיים, גם כפרה שבגדר שלימות מצות תשובה היא דוקא כפרה מחיים. וזהו שרצה ראב"ע לחדש, דגדר "חילוקי כפרה" הוא דוקא כפרה כסניף ושלמות לקיום מצות תשובה, ולכן רק כפרה המתקיימת בחיים היתה בכלל, משא"כ רמב"ח מייירי בכפרה כענין בפ"ע ולא כשלמות התשובה, ולכן מנה חלול השם בכלל כפרה אף שכפרתו לאחר מיתה. ועיי"ע נפקותא לדינא שאפ"ל ביניהם, בלקו"ש ח"ז אחרי ג הערות 46, 49.

ומעתה יש לומר שהוא הדין בענין הוידוי שיש בו ב' הגדרים הנ"ל, עצם המצוה ושלמות המצוה (שהרי הוידוי הוא התשובה, כי ענין וגדר הוידוי הוא שמוציא תשובתו בפיו), דגוף החיוב הוא מה שנוגע לקבלה על לעתיד לקיים דיני התורה, פי' דזה שמודה ומתוודה שמה שעשה הוא חטא הוא כמו הקדמה וסניף לזה שמחליט עתה שלא לעשות עבירה, דכיון שמכיר עתה שהמעשה שעשה הוא דבר שאסור על פי התורה לכך

הטוב והפנימיות של השנה ושביהודי!

גדול פי כמה וכמה הוא ה"מלאי" שבידכם: אפשרויות שאפשר להקימן תוך מאמץ מתאים, כוחות פנימיים עצומים לעצמאות ולעמידה איתנה על מנת לקיים בחיים את כל הטוב והאמת. אולם לשם כך דרוש: **בקשו** - חפשו והוציאו אל הפועל את כוחותיכם ואפשרויותיכם, ואז יהי "זמנצת" - כי תדרשנו".

(תרנ"ט מאגרות קודש ח"ז עמ' ע"א ואילך)

באמת ובפנימיות – הטוב חזק וגדול יותר!

...יהיו אשר יהיו תוצאות חשבון-הצדק של האדם על השנה החולפת, [עליו לחוש] תחושה של עידוד ותקווה איתנה לעתיד, בידעו שמעשיו הטובים מן השנה החולפת הם נצחיים, והכניסו אור בחייו, במשפחתו ובכלל ישראל, שהרי "כל ישראל ערבים זה בזה", קשורים זה לזה ומהווים יחידה אחת.

מכך מובן שגם אם אפילו מתגלות לעתים תופעות המראות על ירידה, לא כולם נהיים חכמים יותר ויראי-שמים יותר, הרי באמת ובפנימיות - בכל שנה, בכל יום ובכל רגע נעשה הטוב בעולם חזק יותר וגדול יותר, שכן בכל רגע מתווספות פעולות טובות.

...ובידו של כל אחד לעשות את השנה הבאה לשנה של סיכום טוב מאוד מפעולותיו, על ידי שיפור ושינוי עצמי, והקב"ה הרוצה בתשובה, מסייע גם בזה.

וההחלטה האיתנה לעשות כן מבטיחה ביתר ודאות שתהי' לכל אחד שנה טובה ומתוקה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

(תרנ"ט מאגרות קודש ח"ז עמ' ע"א ואילך)

הביטו אל הפנימיות שבכם!

חודש אלול ובפרט ימי הסליחות ועשרת ימי תשובה הם הזמן (ראה טור אורח חיים ר"ס תקפ"א) המתאים לערוך חשבון צדק, לא חשבון מרמה, של השנה החולפת, ומכך צריך האדם להגיע לידי החלטה נכונה כיצד להעמיד את עצמו, את הבית וכל העניינים בשנה הבאה.

בה בשעה, הרי גם ימי סגולה הם הימים האלה, ימים הבאים בקריאה ובתביעה (ראה לקוטי תורה ראה (לב, ב)) - כפי נקודתו המרכזית של מזמור התהלים ["לדוד ה' אורי"] שאומרים בימים אלה פעמיים בכל יום: **בקשו פני את פני ה' אבקשו**, בקשו את הפנים, את הפנימיות בתוך עצמכם, את פנימיות הסביבה ואת פנימיות נשמתו של העולם. בקשו ותגלו את האלקות המחי' והממלאת את העולם.

שני הענינים - חשבון הצדק ובקשו פני - קשורים זה בזה ותלויים זה בזה.

כאשר באים לערוך חשבון צדק על העבר - יקרה לעתים קרובות, קרובות מאוד, שטועים ע"י שמביאים בחשבון רק את הנראה לעין, השטחי והחיצוני הנמצא בעצמו ובסביבתו.

כך גם בנוגע לעריכת סדר החיים לשנה החדשה.

וזאת היא קריאתם ותביעתם של הימים האלה: אל תמעטו בהערכת כוחותיכם והאפשרויות שלכם!

ככל שיש בידכם בבחינת "מזומנים" - אפשרויות גלויות להתנהג בחיי יום יום כפי הוראות תורתנו תורת חיים, ככל שגדולה מדת המאמץ שלא להתפעל מהסביבה העויינת וללכת בדרכי התורה והמצוה,

דרכי ההסדרות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

הממתינים בחוסר סבלנות והמאחרים

נמצאים כבר ימים ספורים לפני ראש השנה, הכל עומד כמו מעולף, ומחכה
בחוסר סבלנות למעט החיות החדשה שהשי"ת ייתן בראש השנה

כיצד עברו הימים והחודשים?

...אנחנו כולנו בתוך כל אחינו בית ישראל, עומדים על מפתן שערי רחמים הנפתחים
בחודש אלול הבא עלינו לטובה. והימים האלה קבועים לתשובה והתעוררות, אשר כל איש
ואיש יעשה חשבון בנפשו מכל אשר עבר עליו במשך שנה תמימה:

במה הוציא עתו כוחו ויגיעתו, ומה עשה לטובת נפשו ותעודתו הרוחנית בעצמו ובקרוב
אנשי ביתו, אשר גם פרנסתו ומזונתו הרוחני מוטל עליו, כי האב מזכה את בנו גם בכוח ונוי
המוסרי. ולאור הנר האלקי השוכן בו יבדוק מחשבותיו דבוריו ומעשיו, אשר בתוהו ילך, כי
יום ירדוף יום, וחודש יחלוף חודש, ובין כה וכה, והנה עוד שנה מימי חייו חלף והלך לו.
והוא על עמדו יעמוד, ומה יהי' אחרית דבר זה, ואפוא מתי יעשה גם הוא המוטל עליו בחובת
נפשו המוסרית.

ובהתבוננו היטב בזה, ועם זה אשר גם הוא חבר העדה, ובסיבתו יגרום מיעוט דמות ותבנית
עדת החסידים, הנה בטח יתעורר בהתעוררות הנכונה ויעשה הסכם חזק בנפשו לשוב אל ה',
לעזוב את דרכיו הלא טובים, ולהתחזק במעשי הטוב, לקבוע עתים לתורה ולדאוג לתעודתו
הרוחנית בהטבת דרכיו במדות טובות.

...ולקראת השנה החדשה הבע"ל הנני לברך אתכם ביתכם וזרעכם כי יברך השי"ת אתכם
ואותנו כולנו בתוך כלל אחב"י בשנה טובה ומתוקה מעוטרת בברכות מאליפות בבני חייא
ומזונא וריחא, בשנת אורה זו תורה ועבודה מתוך הרחבה ברוח ובחומר.

(אגרות קודש ח"א עמ' תח-ט)

זמנים קבועים לחשבון הנפש

...בסעודת ליל שבת ההיא [שבת סליחות תרל"ז] . . והנה כ"ק אאמו"ר (מהר"ש) התחיל מדבר אודות ענייני חשבון נפש, ויאמר:

לחשבון נפש, ישנו זמן קבוע.

הזמן הקבוע לזה הם זמנים שונים: במשך המצת לעת, זהו הזמן של קריאת שמע שעל המטה; במשך השבוע, זהו ביום חמישי (ליל שישי) בקריאת שמע שעל המטה; במשך החודש, זהו ערב ראש-חודש ובמשך השנה, זהו חודש אלול.

אותם שאיחרו את כל אלו הזמנים של חשבון הנפש, יש להם הזדמנות אחרונה בימי הסליחות.

וכשסיים דבריו אלה, התחיל לנגן אחד הניגונים הישנים ויהי בדביקות גדולה.

וכשסיים לנגן הוסיף ואמר:

באמת ימי הסליחות אינם זמן של חשבון נפש, כי אם זמן של עבודה ושל תשובה. אלא שאלו שאיחרו עם ה"חשבון נפש", יכולים למלאות זאת. אמנם העיקר של ימי הסליחות הוא עבודת התשובה.

(תרגום מאגרות קודש ח"ג עמ' תפא-ג)

שיחות קודש

דברות קודש בעניני הנראה, הנדרשה
והיוזק בעבודת הש"ת

התוכן שבספר זה הובא כאן בסגנון שנאמרו הדברים ע"י רבינו,
מלבי שנינו עריכה קלים לחקל על הלמוד

"גלו לאדום שכינה עמהן" — הלימוד בעבודת האדם

יתכן שאמנם בענינים נעלים - מעמדו ומצבו
הוא כדבעי, היינו, שמוחו ולבו הם כדבעי, אבל
דוקא הענינים הפחותים - אינם כדבעי אצלו,
והוא קשור בהם בכל נפשו.

הוא מונח בענינים תחתונים, כיון שלא עסק
כלל בבירור ענינים אלו; הוא עסק רק בענינים
של השגה והתעוררות הלב, אבל בענינים
פחותים לא עסק כלל, ולכן ענינים אלו נשארו
אצלו שלא כדבעי. ומה שאינו מרגיש זאת - הרי
זה מפני שמוחו ולבו מכסים על עניניו הפחותים
ביותר שהוא קשור בהם.

"במדה שאדם מודד" — בה מודדין לו"

...כאשר האדם עוסק עם הזולת בהתעסקות
פנימיות, ומתעסק גם בענינים של ג' קליפות
הטמאות, בזהירות, ובאופן המתאים כדי
לבררם - אזי "במדה שאדם מודד בה מודדין לו"
(משנה וברייאא סוטה ח, ב), והקב"ה מוציא גם אותו
מהקליפות, הן את כחותיו הפנימיים (נר"ג), הן את
המקיף דחי' ומקיף דיחידה, ואפילו את העצם
מוציא הקב"ה מהקליפות, כך שכל הענינים
נשארים בשלימות.

וענין זה הוא הכנה לגאולה העתידה, שאז
יפדו כל הניצוצות, במהרה בימינו.

(תורת מנחם חנ"ה ע' 223)

"מה לכהן בבית הקברות"!!

סדר ההנהגה של בני ישראל צריך להיות כמו
של הקב"ה - "גלו לאדום שכינה עמהן" (מגילה כט,
א (לגירסת הע"י)):

לכאורה, מה לה לשכינה ללכת "לאדום",
למקום ג' קליפות הטמאות לגמרי, שהוא המוות
האמיתי שאין בו חיות כלל?! ואף על פי כן,
כשגלו בני ישראל לאדום - מצטרף עמהם גם
הקב"ה, וסוף כל סוף - יישארו כל הניצוצות
בשלימות, כנ"ל.

על בני ישראל לדעת, שגם הם צריכים לנהוג
באותה דרך. כאשר ישנו יהודי ש"גלה לאדום" -
יש ללכת עמו, מבלי לחשוב על שום דבר: לא
על "מה לכהן בבית הקברות" - האם הדבר הוא
לפי כבודי, ואפילו לא על "מה למלך בבורסקי" -
לחשוש איך הדבר ישפיע על מעמדו ומצבו שלו,
אלא יש ללכת עמו ללא שום חשבונות.

ואז מובטח לו, שלא זו בלבד שיתקיים בו
"ושב" (דברים ל, א), שישאר בשלימות כמקודם,
אלא שיתוסף אצלו עילוי.

הוא עצמו טעון בדיקה

ובהקדמה:

כאשר יהודי טוען: רצוני לעסוק אך ורק
בענינים נעלים, ואינני רוצה להשפיל את עצמי
לענינים תחתונים כדי לבררם, ולכן אין רצוני
להתעסק עם הזולת - אזי הוא עצמו טעון
בדיקה, ויש לבדוק מהו מעמדו ומצבו שלו.

